

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

מצרים בעת החדשה - 38352

תאריך עדכון אחרון 20-10-2013

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 4

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: לימודי האסלאם והמזרח התיכון

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 2

סמסטר: שנתי

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): פרופ מאיר חטינה

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: mhatina@mscc.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום שני 1200-1300

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הקורס יבחן צמתי דרכים מרכזיות בתולדותיה של מצרים המודרנית מן המאה ה-19 ואילך. הדיון יתמקד בסוגיות פוליטיות, חברתיות ותרבותיות שיש בהן כדי להאיר את התהפוכות שפקדו את עמק הנילוס בעקבות המפגש עם המודרנה ואתגריה.

מטרות הקורס:

הקורס מנתח בציר היסטורי את התמורות והדרמות שפקדו את מצרים המודרנית ובוחן את השפעתן על דמותו של המזרח התיכון. הדיון קושר בין חברה ופוליטיקה, מביא את קולם של צעירים, נשים ומיעוטים דתיים, ומצביע על דילמות ישנות וחדשות המלוות את עמק הנילוס בעידן המודרני ועד ימינו.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

לנתח לעומק סוגיות של מדינה, חברה ופוליטיקה שעמדו על סדר היום של המדינה המצרית; לבחון את המתח במעגלי הזהות של מצרים: לאומית, ערבית ואסלאמית; לבקר גישות מחקריות.

דרישות נוכחות (%) :

שיטת ההוראה בקורס: השתתפות פעילה בכיתה בהתבסס על חומר הקריאה.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. ממחוז עות'מאני למדינה עצמאית
2. מרד עוראבי: מרד לאומי?
3. שינויים חברתיים-תרבותיים
4. אופוריה לאומית
5. דור "האפנדיה" והתמורות בזהות המצרית
6. מהפכת 1952
7. התפכחות
8. עידן סאדאת: "המהפכה המתקנת"
9. עידן מובארכ: המשכיות ושינוי
10. האביב המצרי: מספר הרהורים
11. שיעור מסכם

חומר חובה לקריאה:

מצרים במאה התשע עשרה

1. ממחוז עות'מאני למדינה עצמאית

אהוד טולדאנו, מצרים בפתח העידן המודרני (תל אביב, 1996), עמ' 97-126.

אהוד טולדאנו, "לשכוח את העבר העוסמאני של מצרים", ג'מאעה 1 (1997), עמ' 67-86.

F. Robert Hunter, "Egypt under the Successors of Muhammad 'Ali," in M. W. Daly (ed.), *The Cambridge History of Egypt* (Cambridge, 1999), pp. 180-197.

Arthur Goldschmidt, *Modern Egypt: The Formation of a Nation State* (Boulder, 1988).

Timothy Mitchell, *Colonising Egypt* (Berkeley, 1988), pp. 34-94.

2. מרד עוראבי: מרד לאומי?

Alexander Schölch, *Egypt for the Egyptians! The Socio-political Crisis in Egypt 1878-1882* (London, 1981), pp. 1-8, 306-315.

Juan R. I. Cole, *Colonialism and Revolution in the Middle East* (Cairo, 1999), pp. 234-279.

James Jankowski, "Ottomanism and Arabism in Egypt 1860-1914," *The Muslim World*, Vol. 70 (July-October 1980), pp. 226-259.

3. שינויים חברתיים-תרבותיים

Ehud Toledano, *State and Society in Mid-nineteenth-century Egypt* (Cambridge, 1990), pp. 196-230.

עמי איילון, תולדות העיתונות הערבית (תל אביב, 2000), עמ' 47-59.

בפתח המאה העשרים

4. אופוריה לאומית

פ.ג' וטיקיוטיס, תולדותיה של מצרים (ירושלים, 1987), פרק 12.

ישראל גרשוני, "עידן האינטלקטואלים", בתוך: אורית בשקין ואחרים (עורכים), לפסל תרבות במצרים (תל אביב, 2000), עמ' 23-11, 41-31.

Israel Gershoni and James P. Jankowski, Egypt, Islam and the Arabs (New York, 1986), pp. 55-73, 81-89.

M. Deeb, Party Politics in Egypt: The Wafd and its Rivals (London, 1979), pp. 20-61.

נג'יב מחפוט', סימטה בקהיר (תל אביב, 1987).

סרט: בין אל-קצרין ("בין שני ארמונות", 1964).

5. דור "האפנדיה" והתמורות בזהות המצרית

חסן אל-בנא, האסלאם הוא בשורתנו והג'האד דרכנו (תל אביב, 2012), עמ' 173-194.

Afaf Lutfi al-Sayyid Marsot, Egypt's Liberal Experiment 1922-1936 (Berkeley, 1977), pp. 196-216.

Gudrun Krämer, Hasan al-Banna (Oxford, 2010), pp. 1-46.

Brynjar Lia, The Society of the Muslim Brothers in Egypt: The Rise of an Islamic Mass Movement (London, 1998), pp. 199-233.

James P. Jankowski, Egypt's Young Rebels (Stanford, 1975), pp. 44-78.

Selma Botman, The Rise of Egyptian Communism (Syracuse, New York, 1988), pp. 1-31.

רמי גינת, "שלבים בתולדותיה של התנועה הקומוניסטית במצרים: הפרספקטיבה היהודית", המזרח החדש כרך מ"ז (2008), עמ' 155-187.

ישראל גרשוני, אור בצל: מצרים והפאשיזם 1937-1922 (תל אביב, 1999), עמ' 130-154.

Roel Meijer, The Quest for Modernity (London, 2002), pp. 37-65.

תופיק אל-חכים, יומנו של תובע בכפרי מצרים (תל אביב, תש"ה).
6. נשים ומיעוטים דתיים

Beth Baron, The Women's Awakening in Egypt: Culture, Society and the Press (New Haven, 1998), Chapter 1.

—*Egypt as a Women: Nationalism, Gender and Politics (Berkeley: University of*

California Press, 2003), pp. 17-39.

Margot Badran, *Feminism, Islam and Nation: Gender and the Making of Modern Egypt* (Princeton, N.J., 1995).

Thomas Philipp, "Copts and other Minorities in the Development of the Egyptian Nation-State," in S. Shamir (ed.), *Egypt from Monarchy to Republic* (Boulder: Westview, 1995), pp. 131-150.

Gudrun Krämer, *The Jews in Modern Egypt 1914-1952* (London, 1989).

Selma Botman, *Egypt from Independence to Revolution 1919-1952* (New York, 1991), pp. 73-110.

הגר הלל, 'ישראל' במצרים (תל אביב, 2004), עמ' 17-22, 75-93, 171-179.

ג'ואל בינון, פזורת יהודי מצרים: תרבות, מדיניות וגיבוש גולה חדשה (תל אביב, 2007).

מהפכת 1952

7. החזון הנאצרי

ג'מאל עבד אל-נאצר, הפילוסופיה של המהפכה (תל אביב, תשי"ט), עמ' 11-20, 25-29, 50-54.

יורם מיטל, "פרויקט הסכר הגבוה וההתנסות המהפכנית במצרים," *זמנים* 60 (1997), עמ' 76-84.

ישראל גרשוני, פירמידה לאומה: הנצחה, זיכרון ולאומיות במצרים במאה העשרים (תל אביב, 2006), עמ' 356-396.

Joel Gordon, *Nasser's Blessed Movement* (New York, 1992), pp. 27-38.

P.J. Vatikiotis, *Nasser and His Generation* (London, 1978), pp. 201-224.

James P. Jankowski, *Nasser's Egypt* (Boulder, 2001), pp. 27-39.

Elie Podeh and Onn Winckler, "Introduction: Nasserism as a Form of Populism," in *idem*s (eds.), *Rethinking Nasserism* (Florida, 2004) pp. 1-42.

הקרנת סרט: באב אל-חדיד ("שער הברזל", 1958).

הקרנת סרט: אל-באב אל-מפתוח ("השער הפתוח", 1963).

8. במבחן המעשה

Rami Ginat, *Egypt's Incomplete Revolution* (London, 1997), pp. 161-185.
Nissim Rejwan, *Nasserist Ideology: Its Exponents and Critics* (New York, 1974), pp. 176-191.

Elie Podeh, *The Decline of Arab Unity* (Brighton, 1999), pp. 174-196.

Wm. R. Louis and Roger Owen (eds.), *A Revolutionary Year: The Middle East in 1958* (London, 2002).
יעקב שמש, מנכבה לנכסה: דרכו של נאצר למלחמת 1967 (באר שבע, 2004).

9. התפכחות

פואד עג'מי, מלכוד: ערביות וערבים מאז 1967 (תל אביב, 2001), עמ' 69-149.

נג'יב מחפוט', פטפוטים על הנילוס (ירושלים, 1982).

מיראמאר (תל אביב, 1983).

עמנואל סיון, קנאי האסלאם (תל אביב, 1986), עמ' 32-40, 100-114.

סייד קוטב, "ציוני דרך: על הג'אהיליה החדשה", זמנים, כרך 32 (1989), עמ' 76-77.

עידן סאדאת: "המהפכה המתקנת"

10. שינוי כיוון

אנור סאדאת, נייר אוקטובר (תל אביב, 1974), עמ' 7-10, 23-26.

אנור סאדאת, סיפור חיי (ירושלים, 1978), עמ' 156-175.

שמעון שמיר, מצרים בהנהגת סאדאת (תל אביב, 1978), עמ' 117-139.

רבקה ידלין (עורכת), דיוקן מצרי: דברי הגות, ספרות והומור (ירושלים, תשמ"ו), עמ' 173-180, 185-190.

Haggai Erlich, *Students and University in Twentieth-Century Egyptian Politics* (London, 1989), pp. 182-195.

Raymond A. Hinnebusch, *Egyptian Politics under Sadat* (Boulder, 1988), pp. 41-77, 186-222.

ששון סומך, "מול הכס הקדוש", עיתון 77 (1977).

11. השלום עם ישראל

עלי סאלם, מסע לישראל (ירושלים, 1995).

אמין אל-מהדי, הדעה האחרת: בזכות הדמוקרטיה והשלום (תל אביב, 2001), פרקים ב, ג.

* סיור לימודי בגנזך המדינה

12. אלימות דתית

ישראל אלטמן, "ארגוני אופוזיציה אסלאמיים במצרים", בתוך עמי איילון (עורך) משטר ואופוזיציה במצרים (תל אביב, 1983), עמ' 113-146.

מאיר חטינה, האסלאם במצרים המודרנית (תל אביב, 2000), עמ' 15-32.

Gills Kepel, *The Prophet and Pharaoh* (London, 1985), pp. 59-67.

עידן מובארכ: המשכיות ושינוי

13. ממשל ומדינה

Robert Sprinborg, *Mubarak's Egypt: Fragmentation of the Political Order* (Boulder, 1989), pp. 19-44.

14. תנועת כפאיה

Mustapha Kamel al-Sayyid, "Kefaya at a Turning Point," in Nicholas S. Hopkins, *Political and Social Protest in Egypt* (Cairo, 2009), pp. 45-59.

15. האחים המוסלמים

יורם מיטל, "האחים המוסלמים במצרים בשלהי עידן מובארכ", בתוך: מאיר חטינה ואורי מ. קופרשמידט (עורכים), האחים המוסלמים: חזון דתי במציאות משתנה (תל אביב, 2012), עמ' 147-169.

Carrie R. Wickham, *The Muslim Brotherhood: Evolution of an Islamist Movement* (Princeton, N.J., 2013), pp. 155-195.

16. האביב המצרי: מספר הרהורים

17. שיעור מסכם

חומר לקריאה נוספת:

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 100 %
הרצאה 0 %
השתתפות 0 %
הגשת עבודה 0 %
הגשת תרגילים 0 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות: